

Zera Berach inst.
In memory of Hatzadik
Rabbi S.B. Lieberman Zt"l
Pob 2093 Tsfat ISRAEL

מוסדות זרע ברך על שם הגה"צ
רבי שמחה בונים ליברמן זצוק"ל
ת"ד 2093 צפת עיה"ק

שבילין דאורייתא על התורה (של הרב שמחה בונים ליברמן זצ"ל) – פרשת כי תצא תשע"ד

פרשת כי תצא

בענין כלאי בגדים בקשירה אי בעינן קשר של קיימא

לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו, גדילים תעשה לך על ארבע כנפות
כסותך אשר תכסה בה (כז, יא-יז)

וברש"י גדילים תעשה לך, אף מן הכלאים לכך סמכן הכתוב.

כתב הרמב"ם (פ"י מהלי כלאים ה"ג-ד) תפר בגד צמר בשל פשתן וכו', או קשר חוטי צמר בחוטי פשתים וכו', ואפילו קשר גדיל של צמר בגדיל של פשתן אע"פ שהרצועה באמצע, וכן אם כפל בגדי צמר ופשתן וקשרן הרי אלו כלאים, שנאמר צמר ופשתים יחדיו מכל מקום כיון שנתאחד נאסר, ומנין שכל איסורין אלו של תורה, שהרי הוצרך הכתוב להתיר כלאים בציצית כמו שלמדו מפי השמועה שלא נסמכה פרשת כלאים לפרשת ציצית אלא להתיר כלאים בציצית, והציצית חוטין קשורין בלבד הן, מכלל שחבור כזה שלא במקום מצוה אסור מן התורה, שאינו ממעט בתורה דבר שהוא מדברי סופרים עכ"ל.

ויש לדון באיסור כלאים בקשירה אם בעינן קשר של קיימא או לא, ולכאורה יש לתלות דבר זה בהא דבעינן בשבת קשר של קיימא אם הוא משום דבלאו הכי לא היה קשר כלל, או שמא גם קשר שאינו של קיימא מיקרי קשר, אלא גבי שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה בעינן מלאכה חשובה שהוא קשר של קיימא. ומהשתא לענין כלאים אי נימא כהצד הראשון אף בכלאים בעינן קשר של קיימא, אבל אי נימא כהצד השני יש לומר דלא בעינן בכלאים קשר של קיימא, ועיין בט"ז הלכות כלאים (יו"ד סי' ש סק"א) שכתב דבעינן בכלאים קשר של קיימא דהיינו שני קשרים זה על זה (ועי"ע שם סק"ט).

והנה איתא במנחות (לט.) גבי קשר דציצית, שמע מינה קשר עליון דאורייתא, דאי סלקא דעתך דרבנן מאי איצטריך למישרי סדין בציצית פשיטא התוכף תכיפה אחת אינו חיבור, אלא שמע מינה דאורייתא. ולכאורה יש להעיר אי בעינן בכלאים קשר של קיימא, עדיין קשה אמאי איצטריך למישרי כלאים בציצית, הרי יכול להתיר הקשר בכל יום ולא הוה קשר של קיימא ואינו עובר עליו משום כלאים.

אמנם באמת לא קשיא מידי, דאי בעינן בכלאים קשר של קיימא, זאת אומר דהוא דין כללי בכל קשר שבתורה דבעינן קשר של קיימא, דאי לאו הכי לאו קשר הוא וכנ"ל, אי"כ גם בציצית בעינן קשר של קיימא, ואם יתיר בכל יום גם מצות ציצית אינו מקיים.

בשבילי אורייתא על התורה (של הרב שמחה בונים ליברמן זצ"ל) – פרשת כי תצא תשע"ד

ועיין בתוסי' במנחות (שם ד"ה לא יפחות) דרבינו תם היה עושה כל קשר שבציצית שני קשרים זה על זה כדי שיהא קשר של קיימא, הרי דס"ל דהוא דין בכל התורה, וא"כ הוא הדין לגבי כלאים.

וכן הוא בספר יראים (סי' תא) שכתב וז"ל, וקשר עליון צריך שיקשור ב' קשרים זה על זה, דאינו קרוי קשר גמור להיותו חיבור ולהיקראות קשר אלא בשנים וכו', והוא הדין לענין כלאים ע"ש.

ועיין היטב בחי' המיוחסים לרשב"א במנחות (שם) דנראה לפי הפשט הראשון שכתב בהא דקשר עליון דאורייתא דלא בעינן בציצית וכלאים קשר על גבי קשר אלא סגי בקשר אחד, וע"ע בשו"ת חות יאיר (סי' קמג).

פאר הלבנון ח"ג סימן יב אות ח-ט

שאלה בקידושין

כי יקח איש אשה ובא אליה (כז, יג)

מכאן למדו למצות עשה דקידושי אשה כמבואר ברמב"ם (פ"א מהל' אישות ה"א – ב) ובספר החינוך (מצוה תקנב).

והנה מבואר בקידושין (ב:) דלשון הקידושין שאומר הבעל לאשה הרי את מקודשת לי פירושו דאסר לה אכולי עלמא כהקדש, וביארו התוסי' (ד"ה דאסר) דהרי את מקודשת לי כלומר להיות לי, מקודשת לעולם בשבילי.

ומצינו דבר חידוש בשו"ת הלכות קטנות (ח"א סי' כט, וח"ב סי' מד, הביאו הכלי חמדה פ"י ואתחנן דף כח.) שדן לומר דכשם שבהקדש מועיל שאלה לחכם על הקדשו ובטל ההקדש למפרע, כך בקידושין דאסר לה אכולי עלמא כהקדש מועיל שאלה לחכם ויופקעו הקידושין למפרע ועיין בכלי חמדה שלא קבל דבריו אבל לא כתב בזה טעמו.

ונראה לבאר הטעם דלא מהני שאלה על קידושין, דהנה קיי"ל דהא דמהני שאלה בהקדש היינו דוקא קודם שהגיע ליד גזבר, אבל משהגיע ליד גזבר לא מהני שאלה (עיין שו"ע יו"ד סי' רנח סי"ו).

ובש"ך (ח"ו"מ סי' רנה סק"ו) ביאר הטעם (בשם שו"ת ר' בצלאל אשכנזי) וז"ל, דדוקא באמירה לגבוה נהי דהוי כקנין גמור מ"מ כיון דלא קנה אלא מצד האמירה אתי דיבור ומבטל דיבור, דגלי לן קרא דיש שאלה בנדרים, דלא יחל דברו הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלים לו, אבל כשמסרו לגזבר אמרינן דל אמירה מהכא, דלא יהא כח הדיוט חמור מכ

בשבילי אורייתא על התורה (של הרב שמחה בונים ליברמן זצ"ל) – פרשת כי תצא תשע"ד

הקדש דהא בהדיוט גופא כשהקנהו במשיכה תו לא מהני שאלה, וא"כ בהקדש נמי כיון שמסרו ליד גזבר הרי קנהו הקדש במשיכה ופשיטא דלא אתי דיבור ומבטל משיכה וכו', ולפי"ז ה"ה היכא דקנאן הקדש בקנין חליפין או שאר קנינים תו לא מהני שאלה דלא גרע כח הקדש מכח הדיוט עכ"ל.

והמבואר מדבריו דכל היכא שנקנה הדבר באחד מדרכי הקנינים תו לא מהני שאלה משום דלא אתי דיבור ומבטל מעשה, וא"כ ה"ה בקידושי אשה שנקנית לבעלה באחד מדרכי קניני אשה כסף שטר וביאה, לא מהני בזה שאלה שהרי יש כאן מעשה קנין ולא אתי דיבור ומבטל מעשה.

ועוד נראה לומר דאף להשיטות דמהני שאלה אף בהגיע ליד גזבר (עיין פתחי תשובה יו"ד שם סק"ט בשם הנודע ביהודה), מ"מ בקידושין לא מהני שאלה, משום דמסתבר לומר דלא מהני שאלה אלא לבעל החפץ שהקדושו, אבל אם הבעלים עשו שליח להקדיש חפצם, או שהקנו לו זכות בנכסיו רק לענין שיוכל להקדישם, בזה נראה דאין המקדיש יכול להשאל על הקדשו דהא תיכף לאחר שהשתמש בזכותו והקדושו שוב אין לו שום שייכות להחפץ ומעתה הרי הוא ככל אדם ואינו יכול להשאל על ההקדש, וכן בעל החפץ אינו יכול להשאל שהרי הוא עצמו לא הקדושו בדיבור פיו [מצינו בזה מחלוקת בין גדולי עולם, עיין פתחי תשובה (יו"ד סי' שלא סק"ו בשם ספר משנת חכמים דשליח אינו יכול להשאל דכבר עשה שליחותו ואין לו דין בעלים לענין שאלה, אך הביא דהחתי"ס (בשו"ת חלק יו"ד סי' שכ) פשיטא ליה דהשליח יכול להשאל, וכן המשלח יכול להשאל, אמנם בספר אור גדול (סי' ט דף סז), תמה עליו דלתרום עשאו שליח ולא לשאול, ועיין מש"כ בזה בשו"ת עונג יו"ט (סי' קיג) בגדרי שליח, וע"ע באר יצחק (יו"ד סי' כח ענף א – ב) ובשו"ת כתב סופר (יו"ד סי' קס"ז) כתב להוכיח דאין השליח יכול לשאול ומצדד שלא כדעת אביו החת"ס – הערת העורך]. ומעתה בקידושי אשה נמי נראה דאין שאלה בקידושין, שהרי מעולם לא היה למקדש זכות בעלות באשה זו וגם אחר שקידשה אין לבעל בעלות ממונית על האשה שהרי אין גופה קנוי לו, ואין לו בה אלא זכות לענין שיעבודי אישות ודברים שאשה חייבת לבעלה, ועיקר ענין הקידושין הוא שאמרה תורה שע"י זה נאסרת האשה על כל העולם כהקדש ומיוחדת רק אליו אבל אין זה מצד בעלותו, ונמצא שהוא דומה לשליח, שבשעה שקידשה קבל רשות וזכות מן האשה לקדשה אבל אחר שקידשה נסתלקה זכותו מגופה שהרי אינו בעלים על גופה, ולכן לא שייך בזה שאלה להשאל על איסור האשה לעולם, שהרי עתה אינו בגדר בעלות על האשה.

בשבילי החופה סימן ט

3

לע"נ חיה חגית ברכה כהן בת רחל ע"ה
לע"נ שושנה עמוס בת פרץ ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

בשבילי אורייתא על התורה (של הרב שמחה בונים ליברמן זצ"ל) – פרשת כי תצא תשע"ד

קידושין שאין מסורין לביאה

כי יקח איש אשה ובעלה (כד, ה)

בקידושין (נא). איתמר קידושין שאין מסורין לביאה (כגון קידש אחת משתי אחיות ולא פירש איזוהי מהם, דאין יכול לישא אחת מהן דשמא זו היא אחות אשתו) אביי אמר הו קידושין, רבא אמר לא הו קידושין, אמר רבא בר אהינא אסברא לי כי יקח איש אשה ובעלה, קידושין המסורין לביאה הו קידושין, קידושין שאין מסורין לביאה לא הו קידושין. והנה איתא בגיטין (מג.) דהמקדש חצי אשה אינה מקודשת מפני ששייר בקנינו. עוד איתא שם אמר רבא כשם שהמקדש חצי אשה אינה מקודשת, כך חציה שפחה וחציה בת חורין שנתקדשה אין קידושיה קידושין. והנה הא דהמקדש חצי שפחה וחצי בת חורין מיירי בישראל שקידש אותה (ע"ש בסוגיא וברש"י ד"ה ואם לחשך), ויש להקשות מדוע הוצרך רבא להטעם דהוי כמקדש חצי אשה (דיש שם בזה אמוראים החולקים וסוברים דשאני מקדש חצי אשה דשייר בקנינו, משא"כ במקדש חציה בת חורין דלא שייר בקנינו שהרי קידש כל מה שיש בכחו לקדש) תיפוק ליה דהוי קידושין שאין מסורין לביאה שהרי ישראל אסור בחלק השפחה, ולשיטתו קידושין שאין מסורין לביאה לא הו קידושין.

ונראה ליישב על פי מש"כ התוס' בקידושין (שם ד"ה קידושין) דקידושין שאין מסורין לביאה לא הוה אלא היכא שאיסור הביאה בא ע"י הקידושין כמו במקדש אחת משתי אחיות, שקודם הקידושין היתה כל אחת מהן מותרת, ועכשיו ע"י הקידושין נאסרו שתיהן, אבל המקדש חייבי לאוין איסור הביאה לא באה ע"י הקידושין שהרי מקודם לכן נאסרו בביאה, ולכן קידושין תופסין בחייבי לאוין. ולפ"ז הכא נמי במקדש חצי שפחה שאיסור הביאה לא בא ע"י הקידושין לא אמרינן בזה קידושין שאין מסורין לביאה.

עוד יש לומר דהמקדש חצי שפחה שפיר הוה קידושין המסורין לביאה, שהרי בידו למכור עצמו לעבד עברי ויהא מותר בשפחה.

בשבילי החופה סימן יג אות י

בשבילי אורייתא על התורה (של הרב שמחה בונים ליברמן זצ"ל) – פרשת כי תצא תשע"ד

ביאור איך לקחו מרדכי ואסתר בית המן אע"פ שמצוה להכרית זכר עמלק ואף נכסיו בכלל

תמחה את זכר עמלק מתחת השמים (כה, יט)

וברש"י תמחה את זכר עמלק מאיש ועד אשה מעולל ועד יונק משור ועד שה, שלא יהא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה לומר בהמה זו משל עמלק היתה. ולכאורה צ"ע לפי זה הא דכתיב במגילת אסתר (ח, א-ב) ביום ההוא נתן המלך אחשורוש לאסתר המלכה את בית המן צורר היהודים וגוי ותשם אסתר את מרדכי על בית המן, הרי המן היה מזרע עמלק ומצוה למחות ולהכרית כל נכסיו, והיאך נהנו מרדכי ואסתר מבית המן.

וראיתי בחידושי הגרי"פ פערלא על ספר המצות להרס"ג (ח"א עשה נט דף רסב). שעמד בזה, וכתב ליישב על פי הא דאיתא בגיטין (לח). דאע"ג דהיה אסור לבני ישראל לכבוש את עמון ומואב, מ"מ מה שכבש מהם סיחון הותר לישראל, משום דעמון ומואב טיהרו בסיחון, הכא נמי יש לומר דהואיל וקיי"ל (סנהדרין מח:) דהרוגי מלכות נכסיהם למלך, א"כ מיד שנהרג המן זכה אחשורוש בכל נכסיו, ובזה כבר טיהרו נכסיו והותרו למרדכי ואסתר לזכות בהם, ע"ש מה שדן בתירוץ זה.

ובעונג יו"ט (בהקדמה אות ו בהגה"ה) כתב לחדש דאין חיוב להרוג הבהמות ולהחרים השלל עד שיהרוג מקודם כל האדם שבהן, שאז מצוה להחרים גם הבהמות כמו שמצינו גבי בהמה הנרבעת (בסנהדרין נד). שלא תהא עוברת בהמה בשוק ויאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידה, הכא נמי שלא תהא בהמה עוברת בשוק ויאמרו זו של עמלק, אבל כל זמן שמין האדם מעמלק קיים ליכא מצוה בהריגת הבהמות (וכן כתב בשם משמואל פ' תצוה וזכור שנת תרע"ב) ולכן היה מותר למרדכי ואסתר נכסי המן שהרי אז עדיין נשארו מבניו כדאיתא במגילה (טו:). וכמה רוב בניו, רב אמר שלשים, עשרה מתו ועשרה נתלו, ועשרה מחזרין על הפתחים, ורבנן אמרי אותן שמחזרין על הפתחים שבעים הוו ע"ש.

ואפשר לומר עוד על פי הא דאיתא במגילה (שם) דהמן מכר עצמו לעבד למרדכי בעד ככר לחם, ועיין כל המעשה בילקוט שמעוני (אסתר רמז תתרנו), ואיתא שם שאמר מרדכי להמן עבדא דקנה נכסי עבדא דמאן נכסי דמאן, נמצא שכל נכסי המן היו שייכים למרדכי ואינם נכסי עמלק.

ועוד נראה לי לומר דעיקר מצות מחיית עמלק היא כאשר בני ישראל בארץ ישראל ויש להם מנוחה מאייביהם, וכלשון הכתוב כאן והיה בהניח ה' אלקיך לך מכל אויביך מסביב

בשבילי אורייתא על התורה (של הרב שמחה בונים ליברמן זצ"ל) – פרשת כי תצא תשע"ד

בארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה, וכן צריך שיהיה להם מלך כדאיתא בסנהדרין (כ:): שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק, ולבנות להם בית הבחירה, ואיני יודע איזה מהם תחילה, כשהוא אומר כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק, הוי אומר להעמיד להם מלך תחילה, ואין כסא אלא מלך שנאמר וישב שלמה על כסא ה' למלך [וביאר הכתוב הוא כי יד על כס י-ה, כאשר יהיה לך מלך על כסא ה', אז תעשה עמו מלחמת ה' ותמחה את זכר עמלק]. ולפי זה בימי אחשורוש שהיה חסר להם כל אלו התנאים לא היה עליהם המצוה של מחיית עמלק, ולכן היו מותר למרדכי ואסתר לזכות בנכסי המן.

בשבילי המלך סימן יב אות כא כד כו ובהערה קיז עיין שם עוד בזה

לרפ"ש, להנצחה ולהצלחה, ניתן
לתרום להוצאת העלון
מוסדות זרע ברך ת"ד 2093 צפת
zera.berach@gmail.com
ובאתר שלנו: ravliberman.com